

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัดเป็นหน่วยงานหรือเป็นองค์กรหนึ่ง ที่มีความผูกพันใกล้ชิด และมีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมไทยทั้งทางด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ ค่านิยมของคนไทยมายาวนาน

การบริหารวัดเพื่อให้มีประสิทธิภาพ นั้นนักบริหารหรือเจ้าอาวาสจะต้องมีหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีที่เป็นเสมือนเป็นตัวชี้วัด การบริหารงานเบื้องต้น การบริหาร หมายถึงการปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purposes/Objectives) ขององค์กรหรือวัดนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency) การบริหารองค์กรหรือวัดต่างๆ จึงเป็นงานในหน้าที่รับผิดชอบ ที่เกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชา (Supervision and Control) การจัดการ (Administrative Measurement) ก็คือ "ประสิทธิภาพ" (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

เจ้าอาวาสหรือสมภารคือผู้นำของพระภิกษุสงฆ์สามเณร และคฤหัสถ์ ที่มีอยู่ในวัดนั้นเจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญที่สุด ต่อความเจริญรุ่งเรืองสันติสุข และความมั่นคงของ วัดโดยทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการต่างๆ ของวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา ดูแลแนะนำสั่งสอนพระภิกษุสามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัด ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ให้มีความสมัครสมานสามัคคีปรองดองกัน ให้ร่วมแรงร่วมใจกัน ในการปฏิบัติศาสนกิจ ดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ของวัดให้สำเร็จไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง และให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองสันติสุข และมั่นคงเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการให้การศึกษ าอบรมศีลธรรมจริยธรรม และภาวนาธรรมคือวิปัสสนากรรมฐานแก่ชุมชน และประชาชนทั้งใกล้ และไกลให้เป็นที่พักพิงทางใจ แก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง^๑

การบริหารงานของหน่วยงานใดๆ ก็ตามรวมทั้งการบริหารของพระสังฆาธิการ ต้องมีองค์ประกอบ หรือทรัพยากรที่สำคัญ และต้องเป็นพื้นฐาน ในการบริหารนั้นซึ่งประกอบไปด้วยเงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการด้านเครื่องมือเครื่องจักร รวมถึงอำนาจหน้าที่ ระยะเวลาในการทำงาน และความสะดวกต่างๆ ในการทำงานด้วยเท่าที่กล่าวมานี้ ล้วนมีความสำคัญ และมีความผูกพันต่อเนื่องกันอย่างใกล้ชิด ความสำเร็จในการบริหาร สำหรับพระสังฆาธิการ ทางคณะสงฆ์นั้นจะสำเร็จลงเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ หรือจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ

^๑สุพัฒน์ มนัสไพบุลย์, หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (บริษัท เอ.พี กราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๑๖๖.

ความสามารถของพระสังฆาธิการ ที่จะนำทรัพยากรดังกล่าว ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และได้ผลอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิผลซึ่งจัดว่า เป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ควรให้ความสำคัญอย่างจริงจัง "การบริหาร" กล่าวคือเพื่อให้การบริหารของกิจการคณะสงฆ์ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตลอดทั้งการประหยัดยิ่งขึ้น^๒

การบริหารวัดที่ดีมีประสิทธิผล เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา และคณะสงฆ์ ผู้บริหารจะต้องมีหลักการที่ดี ในการเลือกประยุกต์ใช้ทั้งทฤษฎีที่ดี โดยการใช้ศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารงานพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้นำเสนอว่า การบริหารหมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้น เป็นรูปธรรมสองเดือน นับจากวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้นเมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้น ในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหาร คณะสงฆ์วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปีเป็นเรื่องราวให้เราได้ศึกษา เรื่องพุทธวิธีบริหารนอกจากนี้ ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านี้ ก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร^๓

วัดจะเจริญ และมั่นคงก็เพราะมีเจ้าอาวาสที่มีสติปัญญาสามารถวัดจะเสื่อมก็เพราะมีเจ้าอาวาสไม่ดีพอ โง่เขลาและหย่อนความสามารถวัดจะดีจะมีความเจริญมั่นคงจะต้องประกอบด้วย

๑. มีสมภารดี คือมีเจ้าอาวาสผู้ทรงศีลทรงธรรม มีกุศโลบายในการบริหารงานหรือจัดงานวัด และการปกครอง พระภิกษุ สามเณร ลูกวัดให้อยู่ในพระธรรมวินัยได้ดี

๒. มีธรรมดี คือ มีการให้การศึกษอบรมกาย อบรมศีล อบรมจิตใจ และอบรมปัญญาด้วยทั้งภาคปริยัติ และภาคปฏิบัติภาวนาธรรม ที่ให้เกิดผลเป็นปฏิเวธที่ดี

๓. มีพระดี คือ มีปูชนียวัตถุ ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูปปฏิมาที่น่าเลื่อมใส

๔. มีการจัดสถานที่วัดคือการจัดระเบียบแผนผังภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบร่มรื่น เป็นที่สัปปายะ คือ เป็นที่เหมาะสมแก่การศึกษาและปฏิบัติธรรม กล่าวคือเป็นศูนย์รวมของสาธุชนผู้ใฝ่เรียนรู้อุ และปฏิบัติพระสัทธรรมหาความสงบทางใจ และเหมาะสมแก่ผู้ต้องการประกอบบุญกุศลเป็นอริยทรัพย์^๔

ผู้วิจัยซึ่งมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่ง ที่อยู่ภายใต้การปกครองของคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง และในนามของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้เห็นความสำคัญของปัญหาด้านต่างๆ เช่นด้านการความรู้ ในหลักการวิธีการบริหารงาน การขาดความรู้ใน

^๒กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘), หน้า ๑.

^๓พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

^๔รัฐพล เย็นใจมา, “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

เรื่องการปกครอง หรือแม้แต่การขาดหลักธรรมต่างๆที่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ ให้ก่อเกิดให้เป็นประโยชน์ได้ กล่าวคือการบริหารงานอาศัยเพียงแต่หลักที่ว่าทำตามๆ กันมา และคงถือเป็นเรื่องปกติที่ว่าเป็นเจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการ ก็สร้างก็พัฒนาวัดกันไป ไม่มีจุดหมายอะไรที่แน่นอน ขาดเป้าหมาย หรือขาดการหวังผลที่เป็นเชิงคุณภาพ เพราะแท้ที่จริงแล้ว บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการยังมีอีกหลายด้านซึ่งในแต่ละด้าน ล้วนมีความสำคัญโดยเฉพาะ ด้านการปกครองหรือด้านการศึกษา หรือแม้แต่ด้านสาธารณูปการ การควบคุมการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ หรือการดำเนินการใดๆที่ต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า คุ้มทุน มากด้วยคุณภาพมากด้วยคุณประโยชน์ ตลอดทั้งการดูแล บำรุงรักษาให้อยู่ได้นาน การสาธารณะสงเคราะห์ การเผยแผ่ งานด้านศาสนศึกษา ก็มีความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการอย่างยิ่ง

ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่ง ในการริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาวัดและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างมีเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตน และประโยชน์ของพุทธศาสนิกชน ตลอดทั้งประโยชน์ของพระพุทธศาสนาสืบต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการสร้างประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งศึกษาแนวคิด และประสิทธิผลการบริหารจัดการวัด ในส่วนงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง ๖ ด้าน คือ

๑. ด้านการปกครอง
๒. ด้านการศาสนศึกษา
๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์
๔. ด้านการเผยแผ่
๕. ด้านการสาธารณูปการ และ
๖. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent variables) คือปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่ง ระดับการศึกษาสามัญ ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent variables) ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๒๒ รูป^๕

๑. พระสังฆาธิการ จำนวน ๓๐ รูป และ
๒. พระภิกษุ จำนวน ๑๙๒ รูป

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เขตพื้นที่^๖ ในส่วนทางการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง ซึ่งได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๖ ตำบล โดยมีวัดทั้งหมด ๑๙๘ วัดแยกเป็น พัทธสีมา ๗๐ วัด สำนักสงฆ์ ๘๓ วัด ที่พัทสงฆ์ ๔๕ แห่ง มีพระภิกษุในปัจจุบันจำนวนทั้งสิ้น ๑,๑๔๕ รูป^๗

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ดำเนินการวิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านสถานที่ จากตำบลกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕ ตำบล คือ

๑. ตำบลหนองสาหร่าย	จำนวน ๗ วัด
๒. ตำบลปากช่อง	จำนวน ๗ วัด
๓. ตำบลจันทิก	จำนวน ๖ วัด
๔. ตำบลชนงพระ	จำนวน ๕ วัด
๕. ตำบลหนองน้ำแดง	จำนวน ๕ วัด

รวม ๓๐ วัด ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๒ รูป เป็นสถานที่ในการศึกษา

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

^๕สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอปากช่อง, สัมมะโนครวัพระภิกษุประจำปี ๒๕๕๕, จังหวัดนครราชสีมา ณ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๕.

^๖สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอปากช่อง, คู่มือโครงการตรวจการคณะสงฆ์เยี่ยมเยียนวัดและประชาชน, คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ๘ กันยายน ๒๕๕๕.

^๗เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๔.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการสร้างประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระสงฆ์ ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๖ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผล หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น หรือผลของการปฏิบัติงาน ขององค์การในการนำทรัพยากรมาใช้สร้างผลผลิต ที่ตรงตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ จากการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ทั้ง ๖ ด้าน ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่จะใช้ความรู้ ความสามารถในการทำงานคณะสงฆ์ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยการจัดองค์กร วางแผน สั่งการและควบคุม

กิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา จะต้องปฏิบัติหรือจะต้องกระทำ อันถือเป็นหน้าที่ทางปกครองคณะสงฆ์ ประกอบด้วยการควบคุม และส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ของพระภิกษุ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจการคณะสงฆ์ และเป็นกิจการพระศาสนา เน้นงานในหน้าที่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์โดยแท้

พระสังฆาธิการ หมายถึง ตำแหน่งของพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งกำหนดตำแหน่งในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการ

แต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ซึ่งมีตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสรองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส

การปกครอง หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการใน อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะ ตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสในการปกครองคณะสงฆ์ใน เขตปกครองของตน โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่งโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์

การศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แก่บรรพชิตและ คฤหัสถ์ทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนยังสำนักเรียนที่วัด ใกล้เคียงด้วย

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน โดยไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย อาจเป็นโรงเรียนการกุศลในวัด หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เด็กยากจน หรือศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างทางด้านศาสนา เช่น ให้มีการฟัง พระธรรมเทศนา การอบรมเกี่ยวกับการอบรมสมณะ และวิปัสสนากรรมฐาน การบรรยายหรือ ปาฐกถาธรรม การจัดศาสนพิธีต่างๆ เพื่อรักษาพิธี และวัฒนธรรมทางศาสนา และการให้ธรรมะหรือ การสนทนาธรรมแก่คนในชุมชน และสังคมรวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์การเรียนธรรมะ ให้กับนักเรียน ที่ยากจน ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนในวัด และการจัดตั้งห้องสมุดไว้ในวัด การจัดตั้งสถานวิทยุ พระพุทธศาสนาและการจัดหาหนังสือธรรมะ หนังสือสวดมนต์ไว้เพื่อเผยแผ่ ให้ประชาชนได้ศึกษา

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติไว้ในวัด ด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุศาสนสถานที่มียุคเดิม ให้มั่นคงถาวร และ ก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสม และจำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติ หรือสาธารณกุศลเพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชน และการพัฒนาสังคม และชุมชน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ ต่อประสิทธิผลการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ต่อ ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ ประสิทธิผลการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาประสิทธิผล การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา